

EUROOPA MUSTLAS- EHK ROMA LASTE HARIDUSEST

(Vastu võetud Ministrite Komitee poolt 7. veebruaril 2000 ministrite asetäitjate 696. kohtumisel.)

Ministrite Komitee, vastavalt Euroopa Nõukogu põhikirja artiklis 15.b sätestatule,

arvestades, et Euroopa Nõukogu eesmärk on suurendada oma liikmete ühtsust ja et selle eesmärgi poole saab püüelda eriti ühistegevuse kaudu hariduse vallas,

tunnistades, et tulevikus on hädavajalik luua uutel alustel Euroopa romade ehk mustlaste haridusstrateegia, eriti arvestades nende suurt kirjaoskamatuset või poolkirjaoskamatuset, koolist väljalangenute hulka, alghariduse omandanute vähesust ja sellist eripära, nagu vähene koolikohustuse täitmine,

märkides, et romade ehk mustlaste koolihariduse probleemid tulenevad suures osas mineviku pikaajalisest hariduspoliitikast, mis põhjustas koolides mustlas- ehk roma laste assimileerimist või segregatsiooni põhjendusega, et nad on "sotsiaalselt ja kultuuriliselt halvemuses",

arvestades, et romasid ehk mustlasi ei saa nende ebasoodsast seisundist Euroopa ühiskonnas välja tuua teisiti, kui tagades mustlas- ehk roma lastele võrdsed hariduslikud võimalused,

arvestades, et mustlas- ehk roma laste haridus peab olema romasid ehk mustlasi soosiva riikliku poliitika prioriteet,

pidades meeles, et romade ehk mustlaste haridusprobleemide lahendamisele suunatud strateegiad peavad olema terviklikud, põhinedes tõdemusel, et mustlas- ehk roma laste koolihariduse küsimus on seotud mitmete eri tegurite ja eeltingimustega, nimelt probleemi majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise aspektiga ning võitlusega rassismi ja diskrimineerimise vastu,

pidades meeles, et mustlas- ehk roma lapsi soosivat hariduspoliitikat peavad toetama aktiivne täiskasvanute koolitus ja kutseõppepoliitika,

arvestades, et Euroopa Liidu liikmesriikidele on töötatud välja mustlas- ehk roma laste haridust käsitlev, 22. mail 1989 vastuvõetud dokument "Euroopa Ühenduste Nõukogu ja haridusministrite resolutsioon koolihariduse pakkumisest mustlas- ja ringirändajate lastele" (Resolution of the Council and of the Ministers of Education meeting with the Council on School Provision for Gypsy and Traveller Children, 89/C 153/02), on hädavajalik välja töötada samalaadne dokument, mis hõlmaks kõiki Euroopa Nõukogu liikmesriike,

pidades meeles vähemusrahvuste kaitse raamkonventsiooni ning Euroopa regionaalsete ja vähemuskeelte hartat,

pidades meeles Euroopa Nõukogu Parlamentaarset Assamblee soovitusi nr 563 (1969) ja 1203 (1993), kus mainitakse Euroopa romade ehk mustlaste haridusvajadusi,

pidades meeles Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi resolutsioone nr 125 (1981), 16 (1995) ja 249 (1993) ning soovitus nr 11 (1995) romade ehk mustlaste olukorrast Euroopas,

pidades meeles Euroopa Rassismi ja Sallimatuse Vastu Võitlemise Komitee üldpoliitilist soovitus nr 3 romadesse ehk mustlastesse rassistlikult suhtumise ja nende diskrimineerimise vastu võitlemisest Euroopas (Combating racism and discrimination against Roma/Gypsies in Europe),

pidades meeles Kultuurikoostöö Nõukogu tehtud tööd vastuseks resolutsioonile nr 125 (1981) ning eriti aruande "Mustlased ja ringirändajad" (Gypsies and Travellers, 1985) avaldamist, mille ajakohastatud kujul avaldas 1994. aastal nimetuse all "Romad, mustlased, ringirändajad"(Roma, Gypsies, Travellers) Euroopa Nõukogu kirjastus,

tervitades romade ja mustlaste spetsialistide rühma ettevalmistatud memorandumit "Roma laste hariduspoliitika: Euroopa roma laste hariduspoliitika strateegilised elemendid" (Roma Children Education Policy Paper: Strategic Elements of Education Policy for Roma Children in Europe; (MG-S-ROM (97) 11),

soovitab, et oma hariduspoliitika väljatöötamisel liikmesriikide valitsused juhinduksid selle soovitusel lisas toodud põhimõtetest,

juhiks kohaste üleriigiliste sidekanalite kaudu oma riigi asjassepuutuvate avalike asutuste tähelepanu sellele soovitusel.

Soovitus nr R (2000) 4 lisa

Euroopa mustlas- ehk roma laste hariduspoliitika juhtpõhimõtted

I. Struktuurid

1. Mustlaste ehk roma laste hariduspoliitikale peavad lisanduma piisavad ressursid ja paindlikud struktuurid, mis arvestavad Euroopa mustlastest ehk romadest elanikkonna mitmekesisust ning romade ehk mustlaste rühmade rändavat või poolpaikset eluviisi. Selleks võiks kavandada uuel sidetehnoloogial põhinevat kaugkoolitust.
2. Rõhutada tuleb vajadust koordineerida tegevust rahvusvahelisel, riiklikul ja kohalikul tasandil, et vältida tehtavate pingutuste hajumist ja soodustada sünergia teket.
3. Selleks peavad liikmesriigid kohustama oma haridusministeeriume mõistvalt suhtuma mustlas- ehk roma laste hariduse küsimusse.
4. Et tagada mustlas- ehk roma lastele võimalus saada kooliharidust, tuleb välja töötada laiapõhjalised alushariduse õppekavad ja võimaldada mustlas- ehk roma lastel saada alusharidust.

5. Suurt tähelepanu tuleb pöörata ka vajadusele tagada parem suhtlus lastevanematega, rakendades vajaduse korral mustlas- ehk roma kogukonnast pärit vahendajaid, kellel võivad seeläbi avaneda karjäärivõimalused. Lastevanemaid tuleb teavitada ja nõustada hariduse vajalikkusest ja omavalitsuste pakutavatest perede tugimehhanismidest. Lastevanemad ja kool peavad jõudma vastastikkusele arusaamisele. Ka vanemate kaasamata jätmine ning madal teadmiste ja hariduse tase (isegi kirjaoskamatus) takistavad lastel haridussüsteemist kasu saada.

6. Tuleb luua asjakohased tugistruktuurid, et mustlas- ehk roma lastel oleksid koolis teiste lastega võrdsed võimalused.

7. Liikmesriike kutsutakse üles tagama eeltoodud tegevuspõhimõtete ja kokkulepete rakendamiseks vajalikud vahendid, kaotamaks lõhet mustlas- ehk roma rahvusest õpilaste ja teiste õpilaste vahel.

II. Õppekava ja –materjalid

8. Mustlas- ja roma lapsi soosivat hariduspoliitikat tuleb ellu viia laiema kultuuridevahelise poliitika raames, arvestades mustlaskultuuri erijooni ja paljude romade ehk mustlaste ebasoodsat seisundit liimesriikides.

9. Õppekava üldiselt ja õppematerjalid peavad olema seetõttu välja töötatud nii, et need arvestaksid mustlasehk roma laste kultuuriidentiteeti. Õppematerjalides tuleb tutvustada mustlaste ajalugu ja kultuuri, et peegeldada mustlas- ehk roma laste kultuuriidentiteeti. Soodustama peab mustlas- ehk roma kogukonna esindajate osalemist romade ehk mustlaste ajalugu, kultuuri ja keelt käsitlevate õppematerjalide väljatöötamisel.

10. Samas peavad liikmesriigid tagama, et selle tulemusel ei looda eraldi õppekava, mille tulemusel omakorda moodustataks eraldi klassid.

11. Liikmesriigid peavad soodustama ka heal taval põhinevate õppematerjalide väljatöötamist, abistamaks õpetajaid nende igapäevatoos mustlas- ehk roma rahvusest õpilastega.

12. Riikides, kus kõneldakse mustlaskeelt, tuleb mustlas- ehk roma lastele pakkuda võimalust õppida oma emakeeles.

III. Õpetajate palkamine ja koolitus

13. Tähtis on, et tulevastele õpetajatele tuleb pakkuda eriteadmisi ja -koolitust, mis aitavad neil paremini mõista mustlas- ehk roma rahvusest õpilasi. Samas peab mustlas- ehk roma rahvusest õpilaste haridus jääma üldise haridussüsteemi lahutamatuks osaks.

14. Mustlas- ehk roma kogukonda tuleb kaasata vastavate õppekavade väljatöötamisse ja otseselt kaasata tulevaste õpetajate teavitamisesse.
15. Toetada tuleb ka mustlas- ehk roma kogukonnast pärit õpetajate koolitamist ja palkamist.
IV. Teabe hankimine, analüüs ja hindamine
16. Liikmesriigid peavad soodustama uuenduslikke uurimis- või väikeprojektide läbiviimist, et teha kindlaks kohalikele vajadustele vastavaid lahendusi. Nende projektide tulemusi tuleb levitada.
17. Mustlas- ehk roma rahvusest õpilastele suunatud hariduspoliitika tulemusi tuleb hoolikalt jälgida. Kõiki mustlas- ehk roma lastele hariduse andmisesse kaasatud (haridusameteid, õpetajaid, lastevanemaid ja valitsusväliseid organisatsioone) tuleb kutsuda järelevalveprotsessis osalema.
18. Mustlas- ehk roma lastele suunatud hariduspoliitika tulemuste hindamisel tuleb arvestada mitmeid kriteeriume, sealhulgas laste individuaalset ja sotsiaalset arengut, ning see ei tohi piirduda koolikohustuse täitmise hindamise ja koolist väljalangenute protsendi arvutamisega.

V. Nõustamine ja koordineerimine

19. Riik peab soodustama kõigi asjassepuutuvate osapoolte (haridusministeeriumi, haridusametite, roma perekondade ja organisatsioonide) kaasamist, romade ja mustlaste hariduspoliitika väljatöötamist, elluviimist ja järelevalvet.
20. Rakendada tuleb mustlas- ehk roma kogukonnast pärit vahendajate abi, eriti selleks, et hõlbustada romade ehk mustlaste, rahvusenamuse ja koolide omavahelist suhtlust ning hoida ära konflikte koolis ja seda igal tasemel koolihariduses.
21. Haridusministeeriumid peavad alajaotise I lõikes 3 nimetatud teadlikkuse suurendamise raames võimaldama koordineerida erinevate asjassepuutuvate osapoolte jõupingutusi ning teabevahetust eri tasandil haridusasutuste vahel.
22. Liikmesriigid peavad täiendavalt soodustama ja toetama kogemuste ja heade tavade vahetust.